

BERGEN
KOMMUNE

CC_BYRÅDSAVDELINGNAME
cc_Virksomhet

OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENTET
Postboks 8148 Dep
0033 OSLO

Vår referanse: 2023/16676-15
Saksbehandler: Jasmin Ighoubah
Dato: 4. mai 2023
Deres ref.:

Bergen kommunes høringsuttalelse til Høring NOU 2023:3 "Mer av alt raskere"

Bergen kommune viser til deres høring NOU 2023:3 "Mer av alt raskere", og til deres brev av 28.02.2023 hvor Bergen ble gitt utsatt høringsfrist til 04.05.2023.

Bergen bystyre behandlet saken i møte den 03.05.2023 under sak 112/23 og fattet følgende vedtak:

- 1. Bergen kommune avgir høringsuttalelse til Høring - NOU 2023: 3 Mer av alt - raskere slik den fremkommer av byrådets forslag.*
- 2. Unødvendig lang saksbehandlingstid for både nett og ny produksjon er en forsinkende faktor for nødvendig utbygging. Bergen bystyre er enige med kommisjonen i at det er mulig å effektivisere disse uten at det går på bekostning av demokratiske prosesser. Lang ventetid på å få saksbehandler og/eller liggetid i etatene gir ingen demokratisk gevinst i saksbehandlingen. Vi støtter derfor Energikommisjonens forslag til tiltak for raskere saksgang.*

Byrådets forslag finnes vedlagt. Det presiseres at det er uttalelsen under «Byrådets merknader» som utgjør Bergen kommune sitt høringsinnspill, i tillegg til punkt 2 i vedtaket overfor.

Med hilsen
Byrådsavdeling for klima, miljø og samfunn

Jasmin Ighoubah - seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk.

Postadresse:
cc_Postadresse, cc_Zip
Kontoradresse:
cc_Besøksadresse

Telefon: cc_CompanySwitchboard
E-post: cc_CompanyEmail
Internett: www.bergen.kommune.no

Byrådssak /23

Saksframstilling

Vår referanse: 2023/16676-8

Høringsuttalelse til: Høring - NOU 2023: 3 Mer av alt - raskere

Hva saken gjelder:

Bergen kommune mottok den 03.02.2023 [Høring - NOU 2023: 3 Mer av alt – raskere](#) fra Olje- og energidepartementet.

Høringsfrist: 02.05.2023. Bergen kommune er gitt utsatt frist til 04.05.2023 for å rekke bystyremøtet 3. mai.

Bakgrunn:

Energikommisjonen ble oppnevnt av Olje- og energidepartementet den 11. februar 2022 for å kartlegge det norske energibehovet og foreslå økt energiproduksjon mot 2030 og 2050. Energikommisjonen avga sin utredning til departementet 1. februar 2023. Utredningen inneholder ulike forslag til tiltak for å sørge for fortsatt tilgang på ren og rimelig kraft til industri og forbrukere.

Kommisjonens forslag omhandler blant annet forslag til tiltak for en mer effektiv og fleksibel energibruk, for økt kraftproduksjon, raskere og bedre saksgang, økt nettkapasitet samt organisering for fremtidens utfordringer i kraftmarkedet og for forsyningssikkerheten. I tillegg vurderes kommunenes rolle og veivalg fremover.

Energikommisjonens mandat er å se på det langsiktige perspektivet for norsk energipolitikk. Kommisjonen er bedt om å kartlegge energibehovene og foreslå økt energiproduksjon, med mål om at Norge fortsatt skal ha overskuddsproduksjon av kraft, samt at rikelig tilgang på fornybar kraft fortsatt skal være et konkurransefortrinn for norsk industri.

Nærmere om utvalgets bakgrunn og forslag til tiltak:

Energikommisjonen er tydelig på at dersom klimamålene skal nås, så betyr dette massive behov for mer fornybar kraft. Dagens industri basert på fossile brensler skal gjennom det grønne skiftet, og ny grønn industri skal etableres. Ny tid krever en omfattende omlegging av energisystemet, og ifølge kommisjonen har vi dårlig tid og tempoet må økes betraktelig.

Energikommisjonen mener at vi ikke handler raskt nok. Forbruksveksten forventes å bli betydelig større enn foreliggende planer for økt fornybar kraftproduksjon, og en kan gå fra en situasjon med overskudd til underskudd på kraft i løpet av noen få år. Konsekvensen er høyere priser, og vil ramme næringsliv, grønn industri og vanlige husholdninger.

I rapporten ser Energikommisjonen også på mulighetene for å bedre situasjonen, og mener at vi har betydelige potensialer. Samtidig pekes det på utfordringene, herunder grunner til at utbygging har stoppet opp og energieffektiviseringen ikke har blitt realisert. For eksempel har hensynet til naturen gjort storstilt utbygging av vannkraft uaktuelt og folkelig motstand har

gitt stans i utbygging av vindkraft på land. Videre er det lange ledetider i konsesjonsbehandlingen av både produksjon og nett, det er uavklarte rammebetingelser for solkraft, vindkraft på land og vindkraft til havs.

Kommisjonen trekker frem at kraftsektoren i Europa også skal gjennom en storstilt omstilling. I landene rundt oss skal den fossile kraftproduksjonen avvikles og erstattes av hovedsakelig uregulert fornybar kraftproduksjon basert på sol og vind. I Norge vil ikke omstillingen av kraftsektoren bli like dramatisk, men også Norge vil få et betydelig større innslag av uregulerbar kraft, som for eksempel vind- og solkraft som må produseres når energien er tilgjengelig. Det er derfor i større grad enn før behov for et robust kraftsystem, som kan takle kriser i en verden med mer uregulerbar kraft.

Mer om tiltak

Energikommisjonen har etter en gjennomgang av utsiktene til økt kraftforbruk i Norge, kommet til at det er grunn til å forvente en vekst i etterspørselen etter kraft på mellom 21 og 35 terawattimer (TWh) innen 2030. Det er også nylig presentert nye prognoser som antyder enda større vekst frem mot 2030, helt opp mot 75 TWh i økt forbruk. Forskjellige prognoser kan skyldes ulike vurderinger om ny grønn industrietablering, og at en ikke vet nok om betydningen av potensialet for energieffektivisering eller energisparing.

Flertallet i kommisjonen mener at Norge frem mot 2030 bør ha et mål om 40 TWh ny produksjon fra vannkraft, vindkraft, havvind og solkraft, og et mål om 20 TWh energieffektivisering. Det årlige norske strømforbruket er for tiden på om lag 140 TWh. Til sammenligning var det tre TWh ny produksjon under bygging i fjor, og det er gitt konsesjon til ytterligere seks TWh.

Energikommisjonen mener mer kraft, mer nett og mer effektiv energibruk er løsningen på de langsiktige utfordringene i norsk kraftforsyning, og har i den forbindelse kommet med en rekke forslag til tiltak i rapporten.

Vedrørende mer effektiv og fleksibel energibruk

Kommisjonen har formulert 34 forslag til konkrete tiltak for å få fortgang på energieffektiviseringen. Hovedgrepet er en nasjonal handlingsplan for energieffektivisering, med mål og delmål for energieffektivisering og en tiltakspakke/virkemiddelspakke for å sikre måloppnåelse.

Kommisjonen mener blant annet at:

- Olje- og energidepartementets koordinerende rolle i arbeidet må konkretiseres.
- NVE bør stå for relevante analyser, samt følge opp, måle og regelmessig rapportere om resultater, i alle sektorer, ikke bare bygg.
- Enovas mandat må endres slik at det omfatter energieffektivisering for alle sektorer.
- Støtteordningene til energieffektivisering som Enova hadde for næringsbygg og boligbygg bør gjeninnføres.
- For industrien mener Energikommisjonen at energikartlegging og energiledelse er et viktige effektiviseringstiltak.
- Videre utfordrer Energikommisjonen kommunene til å vurdere mulighetene for, og legge til rette for, samlokalisering av industri som har overskuddsvarme og industri som har varmebehov, bl.a. gjennom reguleringsplaner, samarbeid med industriaktører og energiselskaper.
- For fremdrift i effektivisering av bygningsmassen mener kommisjonen at det må gjennomføres et nasjonalt effektiviseringsløft for boliger, flerbolighus og yrkesbygg med en tiltaksperiode på 7 år (til 2030).
- Energikravene for nybygg i byggt teknisk forskrift må skjerpes generelt. Men kommisjonen peker også på at byggt teknisk forskrift må endres slik at den gir insentiv

til å anvende varmepumper og andre energieffektive løsninger til oppvarming og solenergi for egenproduksjon av strøm og lagring av energi.

Vedrørende fjernvarme, bioenergi og varmepumper

Energikommisjonen peker på behovet for å ta i bruk lokale ressurser som kan brukes til varme, for eksempel fjernvarme distribuert fra datasentre, kloakk og avfallsvarme.

Kommisjonen foreslår blant annet:

- At kommunene må ta et helhetlig ansvar for å avveie hva som er hensiktsmessig varmeløsning i ulike områder.
- Reguleringene av fjernvarme må tilpasses for å sikre at sluttbrukernes interesser blir ivaretatt og at den åpner for innovative løsninger.
- Reguleringene må ses i sammenheng med kravene til fleksible oppvarmingsløsninger i byggeteknisk forskrift.
- Energimerking i bygg må utformes slik at den ikke motvirker utnyttelse av overskuddsvarme.

Vedrørende økt kraftproduksjon, herunder vannkraft, vindkraft på land, vindkraft til havs, solkraft og kjernekraft.

Energikommisjonen er klar på at energieffektivisering ikke er tilstrekkelig, og at det er behov for mer kraft. Kilder til ny fornybar energi må vurderes, men må vurderes opp mot å ivareta naturen og internasjonale forpliktelser.

Kommisjonen foreslår blant annet:

- At *skatte- og avgiftspolitikken* må innrettes slik at den både bidrar til at lønnsomme investeringer gjennomføres, og at fordeling av skatteinntektene oppleves rettferdig.
- Når det gjelder *vannkraft* tar flertallet i kommisjonen til orde for en avtaleløsning mellom kraftprodusentene og myndighetene for å utløse 7 TWh ny vannkraft innen 2030. Avtalen må forplikte staten til en prioritering ved saksbehandling i NVE og Statnett.
- Når det gjelder *vindkraft på land* påpeker kommisjonen at dette er den produksjonsformen som har lavest kostnader per produsert kWh, og som kan ha kort realiseringstid. Dermed kan energikilden spille en sentral rolle for å opprettholde eller styrke kraftbalansen frem mot 2030.
 - o Sentrale tiltaksforslag er at vertskommunene gis økt innflytelse i vindkraftsaker gjennom plan- og bygningsloven, herunder kartlegging av mindre anlegg som nærvind, økonomiske fordeler for kommunen for utbygging, og tilrettelegging for vindkraft gjennom kommuneplanens arealdel.
- Når de gjelder *vindkraft til havs* er kommisjonen tydelig på at en må forsere. Flertallet mener at utbyggingen av bunnfast havvind i første fase bør utvides fra 1,5 GW til 3 GW. Vindkraft til havs må raskt komme i gang, miljøkonsekvenser bør tidlig kartlegges og det bør legges en langsiktig og helhetlig plan både for havvind og havnett. I starten bør staten inngå langsiktige kontrakter med utbyggerne.
- Når det gjelder *solkraft* påpeker kommisjonen på at dette er en energikilde som kan etableres raskt. Hovedbudskapet i rapporten er at reguleringen må tilpasses den raske utviklingen.

- Det må utarbeides en strategi for solkraft på bygg som må sees i sammenheng med byggesaksbehandling og krav i teknisk byggeforskrift til nye og rehabiliterte bygg. Strategien må som hovedregel legge til rette for områdeløsninger og deling av lokalprodusert strøm og energilagring.
 - For solkraft på bygg må det videre vurderes å innføre krav om andel egenproduksjon av energi på nye bygg, med unntaksmuligheter. Videre foreslås det at unntak fra søknadsplikt i plan- og bygningsloven for bygninger må utvides til å gjelde flere bygg og solkraftanlegg.
 - For bakkemontert solkraft mener kommisjonen at det må legges til rette for etablering av nye, innovative kombinasjonsløsninger for arealbruk som f.eks. kombinasjon av karbonbinding med solenergiproduksjon, og at etableringen bør støttes av offentlig finansiert forskning.
 - Videre må systemet for konsesjonssøknader for bakkemontert solkraft forenkles, og søknadsbehandling må intensiveres. Kommisjonen mener det bør vurderes om kommunene kan få delebert myndighet til å godkjenne bakkemonterte solkraftanlegg opp til en viss størrelse.
- Når det gjelder *kjernekraft* mener kommisjonen at dette ikke er en løsning for Norge enda, men at en bør følge med på utviklingen.

Vedrørende raskere og bedre saksgang

Energikommisjonen peker på lange ledetider som en vesentlig flaskehals for å få bygd ut ny produksjon og nødvendig nettkapasitet raskt. Flertallet mener at det overordnede målet må være at konsesjons- og saksbehandling av kraft- og nettutbygging forenkles og strammes opp med mål om å halvere saksbehandlingstiden.

Kommisjonen foreslår blant annet:

- At NVE må oppdatere veiledere for konsesjonssaker og stille krav til tiltakshavers forarbeid og kontakt med berørte interesser i forkant av innsendelse av meldinger og konsesjonssøknader.
- Sertifiseringsordning for miljøkartlegginger må vurderes.
- Det foreslås videre å innføre prioritert rekkefølge i behandlingen av søknader, at konsesjonsprosessen bør tilpasses sakenes omfang, og det i større grad må etableres parallelle prosesser.
- Større ansvar for tiltakshaver, med tidligere konsultasjon, utredningsprogram og høring.
- Innføring av tidsfrister for saksbehandlingen, krav til statusrapportering og styrking av saksbehandlerkapasiteten i NVE og OED er også foreslått.
- Forenkling ved klagebehandling av NVEs konsesjonsvedtak.
- Utvikling av digitale løsninger og støttesystemer til konsesjonsbehandlingen, samt måling og evaluering av myndighetenes tidsbruk.

Vedrørende økt nettkapasitet

Strømnettutvalget har tidligere anbefalt tiltak for å redusere ledetiden, utnytte dagens nett bedre og fremme en mer samfunnsøkonomisk rasjonell nettutvikling. Energikommisjonen slutter seg til forslagene, men ønsker å gå lengre da en mener at behovet for økt nettkapasitet ikke kan løses gjennom mer effektiv utnyttelse av dagens nett alene.

Kommisjonen foreslår blant annet:

- At det i områder med eksisterende infrastruktur, kan skje utbyggingen av nett i forkant av at de konkrete forbruksplanene har materialisert seg.
- Det bør vurderes å redusere kravene til reserve (N-1) for nettselskapene, slik at de kan tildele mer kapasitet til kundene uten å bygge ut nye anlegg.
- Et flertall av kommisjonens medlemmer foreslår i tillegg at gjeldende netregulering må vurderes slik at reguleringen i langt større grad gir insentiver for utbygging. Utbygging bør heller skje i forkant enn i etterkant.
- Statnetts mandat må tydeliggjøres for å understøtte de overordnede samfunnsmålene, slik at de kan ligge i forkant med nettinvesteringer. Det vises til at det er prosessene i forkant av bygging av nye nettanlegg som tar det meste av tiden i nettutviklingsprosjekter, og ikke byggetiden i seg selv.

Forslag til organisering for fremtidens utfordringer

I rapporten er det presisert at selve organiseringen og styringen av kraftsektoren er avgjørende for å lykkes med å utnytte felles kraftressurser på en god måte. Energikommisjonen ser ikke grunner til å endre den eksisterende rolledelingen i norsk kraftsektor. Det innebærer at myndighetene legger rammebetingelser, mens produsenter og konsumenter tar sine beslutninger om produksjon, investering og forbruk på selvstendig grunnlag.

- Om *markedets behov* uttaler kommisjonen blant annet at det er behov for å vurdere om man i større grad skal skjerme forbrukere og næringsliv mot de største prissvingningene, for eksempel ved å legge bedre til rette for langsiktige avtaler, samtidig som man sikrer insentivene til strømsparing.
- Om *handel med utlandet* uttaler kommisjonen blant annet at når konsesjonstiden for en utenlandsforbindelse løper ut, bør det gjøres en vurdering av om det er i samfunnets interesser at den skal fornyes, på samme måte som ved vurderingen av nye kabelforbindelser. Videre må behovet for nye kabel- og eventuelt hybridforbindelser utredes sett i lys av de norske interessene.
- Behandlingen av mellomlandsforbindelser mellom Norge og andre nordiske land bør i ifølge rapporten vurderes å flyttes fra NVE til OED, for å sikre politisk forankring.

Forslag til tydeliggjøring av kommunenes rolle

I rapporten står det at kommunene er nærmest til å sikre innsikt i tilgangen på lokale energikilder og overskuddsvarme. Kommunene må derfor involveres og ansvarliggjøres på en tydeligere måte for utviklingen i energibruken. Det pekes på at en av vår tids største hindre for å få til økt kraftproduksjon, og da særlig for vindkraft på land, er mangel på folkelig og lokal oppslutning.

Kommisjonen mener blant annet at:

- Samfunnskontrakten mellom storsamfunnet og de berørte lokalsamfunn som vår vannkraftshistorie er bygget på bør videreføres, men tilpasses fremtidens vannkraftutbygging.
- En økt andel av inntektene fra vindkraft bør tilfalle vertskommunen, og produksjonsavgiften skal gå direkte til vertskommuner.
- Det anbefales at en fast andel på 15 prosent av grunnrenteskatten til staten fra det enkelte vindkraftanlegg skal tilfalle den berørte kommunen.
- Det bør opprettes et nasjonalt kompetansesenter for kommunene som skal være brukerfinansiert.

Alle tiltakene står punktvis beskrevet i rapporten, det vises derfor til forslagene til tiltak i sin helhet på rapportens side 11-23.

Innspill fra fagetater:

Høringssaken er forelagt relevante fagetater.

Bergen vann

Bergen vann viser til at vann- og avløpssektoren er en storforbruker av energi, og at 10-12 % av energibruken som følger av kommunal virksomhet i Norge er knyttet til denne sektoren. Det er et potensiale for effektivisering av eksisterende anlegg gjennom systematisk kartlegging av dagens forbruk og optimalisering av system og prosesser.

Bergen vann viser til at det ved bygging av nyanlegg for å sikre trygg vannforsyning og for å imøtekomme krav om avløpsrensing er det i Bergen et stort fokus på energibruk ved valg av behandlingsprosesser for driftsfasen og under anleggsgjennomføring. I denne forbindelse vises det til forslag til revisjon av gjeldende EU-direktiv for avløpshåndtering, som er ute på høring nå. Det reviderte direktivet, kan tilsvarende gjeldende direktiv, ventes å implementeres i norsk lov gjennom EØS-avtalen. Forslaget innebærer en skjerping av gjeldende krav til rensing, og vil være gjeldende for hele EU- og EØS-området, uavhengig av tilstand i resipienten (vannforekomsten) for alle utslipp fra over 1000 personer. Konsekvensen er svært strenge rensekrav for hele norskekysten, også for områder der utslippet med dagens rensing ikke har negativ påvirkning. Bergen vann mener økte krav til rensing vil medføre vesentlig mer energibruk uten at det gir vinning for miljøet. Norge og andre deler av Norden er i en særstilling sammenlignet med andre deler av Europa der det kan være behov for skjerpede krav. Det må være en forutsetning at norske miljømyndigheter får frem dette poenget overfor EU.

Bergen vann viser videre til at det er et potensiale for å utnytte større deler av vannforsyningssystemet til å produsere elektrisk energi. I Bergen blir det produsert energi i to minikraftverk av vannet på vei til et av vannbehandlingsanleggene. Det er også satt i gang en utredning av potensialet for produksjon i andre deler av vannforsyningssystemet i kommunen. Bergen vann mener at det for denne type prosjekt bør gis incitament av statlige myndigheter i form av støtte til prosjektering og bygging av anlegg.

Bergen vann påpeker videre at det i rapporten er lite fokus på produksjon og bruk av bioenergi. Dette er energi fra organisk avfall (mat, slakteavfall, trevirke o.a.) og avløpsslam som uansett må håndteres, og som gir klimagevinst da den erstatter fossil energi.

Klimaetaten

Klimaetaten er positive til at det i rapporten fokuseres på energieffektivisering, og mener at Energikommisjonen presenterer flere interessante forslag. Det er videre positivt at kommisjonen tar opp mandatet til Enova og en satsning på støtteordninger for energieffektivisering. Klimaetaten mener at en bør etterstrebe at ordningene i større grad treffer boliger for de med lavere inntekt.

Klimaetaten er videre positive til flere av tiltakene vedrørende behovet for *økt kraftproduksjon*. Når det gjelder *vannkraft* er Klimaetaten enig i at det vil være gunstig å satse på opprusting av eksisterende kraftverk for å minimere negative påvirkninger på natur og miljø. Klimaetaten støtter også synspunktet om at en bør ta ut så mye av potensialet for regulerbar vannkraft som mulig. Kommisjonen peker på at det vil være et økende effektbehov, og at effektoverskuddet i Norge i dag allerede er lite. Kommisjonen burde derfor være tydelig på at reguleringer som vrir investeringer bort fra effektoppgraderinger bør fases

ut. Et godt eksempel på dette er regjeringen sitt forslag til høyprisbidrag på vannkraft og vindkraft.

Når det gjelder *landbasert vindkraft* mener Klimaetaten at energikilden kan fungere som et godt tilskudd i et vannbasert kraftsystem, men påpeker at motstanden mot vindkraft på land er stor, som påpekt i rapporten.

Klimaetaten deler kommisjonens synspunkt om at det er svært stor usikkerhet om både omfang og tidspunkt for utbygging av *havvind* i Norge. Staten må ta en mer aktiv rolle her enn for landbasert vindkraft, og det kreves klare mål for satsingen. Dersom det hadde vært tallfestet hvor mye som skal bygges ut og hva som er målene for satsingen, vil det kunne gi retning til de mange statlige avgjørelser som må tas. Foreløpig er det bare satt mål om tildeling av areal av et stort omfang. På bakgrunn av dette, mener Klimaetaten at det må tydelige politiske prioriteringer og innsats fra statlige myndigheter til dersom havvind skal spille en rolle i energiforsyningen de nærmeste årene.

Når det gjelder *solkraft*, er Klimaetaten svært positiv til kommisjonens innstilling om en større satsing. Et tiltak som Klimaetaten vil trekke fram, er at det bør være enklere for borettslag, flerbolighus og næringsbygg å bli med i plusskundeordningen.

Klimaetaten støtter kommisjonens *tiltak for økt nettkapasitet, men påpeker at en også for etablering av kraftlinjer for uregulerbar kraft må være forberedt på at det kan oppstå folkemotstand*. Klimaetaten etterlyser videre en nærmere drøfting av andre konsekvenser av nettutbygging. Med større overføringskapasitet er det mulig å overføre mer kraft til områder med underskudd og utnytte fleksibiliteten i vannkraften i større grad. Det vises til at det i dag er avgrensinger i nettkapasiteten til Nord-Norge, en konsekvens av dette er at prissmitten fra det europeiske kraftmarkedet er mindre, og skaper tydelige prisforskjeller mellom nord og sør i Norge. Klimaetaten er bekymret for realismen i ønsket om større nettutbygginger for å nå målene om økt produksjon og industrietablering. Det vises til rapportens referanse til Strømnettutvalget som anslår at tiden det tar fra utredning til konsesjonsbehandling og bygging av større nettanlegg kan reduseres fra 7–14 år til 6–8 år. Dette innebærer at selv med endringer som foreslått vil det være svært utfordrende å få på plass tilstrekkelig nett, i de nærmeste årene, noe som er en forutsetning for å nå de ulike ambisiøse målene.

Når det gjelder *organisering for fremtidige utfordringer* mener Klimaetaten at det i rapporten burde være et større fokus på Norges kobling til det europeiske kraftmarkedet, herunder etablering av undervannskabler. Det vises til at kapasiteten på mellomlandsforbindelsene økte med nær 50 prosent 2021 ved åpningen av to nye kabler, henholdsvis til England og Tyskland. Økt fleksibilitet i kraftsystemet, med tilknytting til land med termisk kraftproduksjon, har vært en del av argumentasjonen for å etablere utenlandskabler. Både Storbritannia og Tyskland har i lengre tid arbeidet målrettet for å redusere sin termiske kraftproduksjon og fase inn store mengder sol- og vindkraft. Dette vil ha betydning for forsyningssikkerheten Norge kan få gjennom kraftutveksling. Når det er større innslag av uregulerbar kraft i det europeiske kraftmarkedet, vil det også være et større behov for balansekraft. Norge er godt rustet med regulerbar vannkraft, men vil ha avgrensede muligheter til å fungere som et grønt batteri for Storbritannia og Tyskland. På den andre side kan det derimot være utfordringer med nedtapping av norske kraftmagasin da høye europeiske priser fører til økt eksport. Dette er i alle tilfelle viktige tema som burde vært drøftet i større grad.

Klimaetaten mener til slutt at Energikommisjonens mål for høyere fornybar kraftproduksjon og for energieffektivisering fremstår som svært ambisiøst, men med de anbefalingene som nå er lagt frem, er det fremdeles vanskelig å se en klar prioritering som myndighetene kan ta med seg.

Byrådets vurdering og forslag til høringsuttalelse:

Bergen kommune mener etter en gjennomgang av rapporten i NOU:3 *Mer av alt raskere* at Energikommisjonen har laget et godt rammeverk for det videre arbeidet med det norske kraftsystemet. Bergen ser positivt på at kommisjonen tar til orde for ambisiøse mål, med henholdsvis 20 TWh energieffektivisering innen 2030 og 40 TWh ny fornybar kraftproduksjon innen 2030. Bergen kommune deler også kommisjonens synspunkt, om at storstilt energieffektivisering og utbygging av ny, fornybar energi, så skånsom som mulig utfra natur- og miljøhensyn, er nødvendig for at norske klimamål skal være troverdige. Videre støttes hovedsynspunktetene om at økt prosesskontroll for kommunene, økonomiske insentiver til utbygging, og styrking av Enova er nødvendige virkemidler.

Bergen kommune stiller seg bak Energikommisjonens klare budskap om at dersom vi skal nå klimamålene og foreta en omstilling fra industri basert på fossile brensler til ny grønn industri, så haster det med et taktskifte. Synspunktet danner også grunnlaget for Bergen kommunes egen klimastrategi, Grønn strategi som ble vedtatt 25. januar 2023. I Grønn strategi har Bergen formulert egne mål, at Bergen skal være et lavutslippsamfunn i 2030, og at Bergen er et 1,5-graderssamfunn i 2050. For å nå målene er Bergen kommune derfor svært opptatt av at vi i dette tiåret må bygge strukturene som gjør at vi kan leve klimavennlige hverdagsliv. Dette betyr at alt fra lovverk til skatte- og avgiftssystem og infrastruktur må fremme de klimavennlige løsningene.

Energieffektivisering

Bergen kommune ser positivt på Energikommisjonens fokus på energieffektivisering. Ved energieffektivisering vil behovet for ny energiproduksjon bli mindre enn det økningen i energiforbruk tilsier, og spare samfunnet for de ulempene som utbygging av ny energiproduksjon gir. Bergen kommune støtter kommisjonens hovedanbefaling om at det må utarbeides en nasjonal og forpliktende handlingsplan med tydelige mål og klargjøringer, og hvor ansvaret for koordinering er klart forankret hos statlige myndigheter.

Bergen kommune vil spesielt trekke frem Energikommisjonens anbefalinger for et nasjonalt energieffektiviseringsløft i bygg, da en langt på vei deler oppfatningen av at det ligger et stort potensial i både nye og i eksisterende bygg. Men da regelverket de siste årene har bidratt til at nybygg får energieffektive bygninger, har det vært vanskeligere å få utløst potensialet for eksisterende bygningsmasse. Bergen kommune imøteser derfor forslagene om endringer i byggteknisk forskrift slik at den gir insentiv til å anvende varmepumper og andre energieffektive løsninger til oppvarming og solenergi for egenproduksjon av strøm. Det vil i tillegg være helt nødvendig med en gjeninnføring og utvidelse av støtteordningene til energieffektivisering som Enova hadde for næringsbygg og boligbygg som foreslått. Det bemerkes at Stortinget høsten vedtok at regjeringen skulle vurdere å gi Enova et tilleggsmandat om å legge til rette for vesentlig mer energieffektivisering for bedrifter og husholdninger, og at Enova også må støtte moden teknologi som gir raske reduksjoner i strømforbruket jf. Innst. 25 S (2022–2023). Bergen anmoder derfor om at dette og de øvrige foreslåtte tiltakene for energieffektivisering raskt settes i gang.

Til kommisjonens forslag om ambisiøse mål for den årlige rehabiliteringstakten for offentlige bygg vises det til at det er et sentralt prinsipp innen styringen av kommunesektoren at kommunene får kompensert sine merkostnader som følge av statlige oppgaveendringer, regelendringer og reformer. Bergen kommune legger til grunn at eventuelle merkostnader som vil følge ved gjennomføring av anbefalte tiltak vil kompenseres fullt ut.

Tiltak for fjernvarme, bioenergi og varmepumper

Det er videre klart at fremtidige energisystemet har behov for mer kraft, herunder fra en rekke ulike fornybare energikilder og mer lokalproduksjon enn dagens system. Vestlandet har store energiresurser og produserer store mengder energi, men lite av dette ligger innenfor Bergen kommune sine grenser. Bergen kommune har et mindre fokus på storskala

energiproduksjon lokalt, sammenlignet med de øvrige kommunene i Vestland. Når det gjelder energiproduksjon, er det likevel viktig for Bergen at det legges til rette for lokal småskala produksjon på en måte som reduserer behov for ny nettkapasitet, muliggjør elektrifisering eller gir overgang fra bruk av fossil til fornybar energi uten at det går på bekostning av naturmangfoldet.

Bergen kommune ønsker et større fokus på at det i hele landet er mulig å finne lokale ressurser som kan utnyttes til varme, og at disse kan gi gode bidrag til forsyning av kraft dersom ressursene utnyttes. Bergen kommune mener Energikommisjonen er mindre ambisiøs i omtalen av de «mindre produksjonsanleggene». Anleggene er viktig for å avlaste nettkapasiteten, og er i tillegg med på å videreutvikle helheten i energisystemet og varmesystemene.

I Bergen kommune finnes det flere produksjonsanlegg med potensiale. Bergen har blant annet egne mindre vannkraftanlegg i forbindelse med vannbehandling på Osavatnet og Espeland. Bergen har også fjernvarme, som i dag er basert på varme fra avfallsforbrenningsanlegget i Rådalen. Varmepumpe er også en viktig energikilde i byen, og ifølge NVEs trendframskriving er det et høyt potensial for ytterligere bruk av varmpumpe som energikilde. Bioenergi som biodrivstoff eller andregenerasjonsbiodrivstoff er også relevante energikilder med potensiale. Bergen kommune har egen biogassproduksjon som baserer seg på restene fra avløpsbehandlingen med tillegg av fett fra virksomheter. Anlegget har potensial for større biogassproduksjon, men det er begrenset plass i tilknytning til det eksisterende anlegget, og utvidelse er vanskelig.

Bergen kommune mener etter dette at det er et vesentlig potensiale for å øke denne type produksjon, men det krever at både produsenter, distributører og brukere blir gitt rammevilkår og incitament til å investere i anlegg og til å bruke denne energien. Staten bør støtte forskning på produktutvikling og tiltak og prosesser som kan bidra til å bedre effektiviteten i utnytting av de organiske ressursene.

Tiltak for økt kraftproduksjon

Det er klart at det foreligger et stort behov for mer kraft. Bergen kommune ser med interesse på at Energikommisjonen vurderer flere kilder til fornybar energi, men også trekker frem utfordringene som lang behandlingstid for ny produksjon, naturvern hensyn, behovet for mer kunnskap, og Norges folkerettslige forpliktelser.

Bergen kommune er enig i at *vannkraft* er helt sentral i norsk kraftindustri og for forsynings sikkerheten, og det bemerkes at vannkraften på Vestlandet utgjør ca. 25% av kraftproduksjonen i Norge. Bergen er videre av den klare oppfatning av at hensynet til natur- og klima må være tungtveiende når en vurderer økt kraftproduksjon fra vannkraft, det legges blant annet til grunn at verneplan for vassdrag også gjøres gjeldene i det videre.

Bergen mener at det kan være et godt grep å innføre en avtaleløsning mellom myndighetene og kraftprodusentene for å utløse 7 TWh vannkraft innen 2030 for å sette i gang med ny kraftproduksjon raskt. Bergen stiller seg imidlertid bak kommisjonsmedlemmet Lundberg sitt synspunkt om at det bør legges til rette for økt produksjon av regulerbar vannkraft gjennom å modernisere eksisterende kraftverk, og at disse må prioriteres fremfor nye kraftverk og utvidelser av eksisterende.

Det anmodes samtidig om at erfaring fra tidligere utbygginger, ny teknologi og et større miljøfokus bør gjøre at det stilles store krav til kunnskapsgrunnlaget for nye vannkraftprosjekter som allerede er til behandling i NVE.

Når det gjelder *landvind* støtter Bergen kommune forslaget om at en økt andel av verdiskapningen bør tilfalle vertskommunen og at kommunene bør være mer proaktive i å

tilrettelegge for vindkraft på overordnet nivå, dette med sikte på konfliktavklaring og forutsigbarhet for utbyggere og eventuelle berørte omegnskommuner. Bergen kommune er glad for at Energikommisjonen i rapporten tar til orde for nærvind, da en mener at dette er et av flere tiltak som kan bidra til at urbane byer i større grad kan stå for egen strømproduksjon uten at det i særlig grad berører natur.

Bergen kommune vil spesielt trekke frem *solenergi* som en viktig energikilde i byene i fremtiden. Som kommisjonen påpeker er dette en energikilde som trolig vil være raskere å bygge ut enn vind- og vannkraft, og som har et stort potensial i hele landet. Arealer på tak og vegger kan utnyttes til å montere solcellepaneler uten nye naturinngrep. I Bergen er det uttalt i Grønn strategi at dette er en energiløsning som har et særlig potensial i Bergen, og det er satt et mål om at byen i 2030 har en installert effekt for solenergiproduksjon på 65 MW. Noe som tilsvarer 310 000 kvadratmeter med solcellepaneler, og utgjør takflatene til 6,7 prosent av boligene i Bergen.

For å øke andelen solenergi kreves en uttalt satsing feltet. Bergen kommune ser positivt på de foreslåtte tiltakene fra Energikommisjonen og imøteser disse, men savner ytterligere konkretiseringer. Det trengs støtteordninger nasjonalt og lokalt for alle typer bygg. I tillegg er det en utfordring at det i dag er mangel på kunnskap og fagfolk innen feltet solenergi. Regelverket er per i dag en flaskehals for å oppnå målet om økt bruk av solenergi. Det vises i den forbindelse til at installasjon av solceller på saltak eller fasader i dag er søknadspliktige etter plan- og bygningsloven. Det foreligger ikke hjemmel for å kreve installasjon av solenergi, heller ikke gjennom reguleringsplaner, og for bygninger som er fredet etter kulturminneloven må det søkes om dispensasjon til fylkeskommunen.

Samtidig er det mye som skjer på solenergifeltet når det gjelder regelverk. Blant annet har Repower EU kommet med konkrete forslag med sikte på å ekspandere utbyggingen av solceller. Forslagene knytter seg til krav til at bygg skal ha solceller, og at kravene skal være på plass i løpet av tiden år 2026- 2029 ut ifra tiltaket. Her er det viktig at reguleringen i Norge tilpasses den raske utviklingen.

Organisering av kraftsektoren

Bergen kommune ser med interesse på kommisjonens omtale av organisering av handelen med utlandet. Kommisjonen legger vekt på at det er potensiale for gevinster ved handel, selv om naboland går fra termisk til uregulerbar produksjon, men understreker at klimaendringene kan bety mer import i tørrår og at det vil være behov for import av billig vindkraft.

Om roller

Bergen kommune er glad for at Energikommisjonen gjennom rapporten anerkjenner de viktige rollene kommunene har når det gjelder å tilrettelegge for fornybar energiproduksjon, overføringsnett, effektiv energibruk og etablering av grønn industri. Bergen kommune ser derfor frem til å etterkomme kommisjonens ønske om at kommunene skal involveres og ansvarliggjøres i større grad når det gjelder utviklingen i energibruken.

Bergen kommune stiller imidlertid spørsmål til at fylkeskommunens rolle knapt er omtalt i Energikommisjonens rapport om utviklingen av det norske kraftsystemet. Fylkeskommunene er regional planmyndighet og kan også være eier av store deler av kraftproduksjonselskaper.

I rapporten anbefaler kommisjonen et nasjonalt kompetansesenter som blant annet skal «*bidra med støtte i konsesjonsbehandlingen av nye vindkraftverk, planlegging og prosesser knyttet til lokal energiutnyttelse, omgivelsesvarme, overskuddsvarme, samlokalisering av industri og næringsaktører, samt effektivisering i bygninger og i industrien*». Bergen kommune har ikke innvendinger til at det opprettes et kompetansesenter, men mener at fylkeskommunene i større grad kan ha en rolle som regional samfunnsutvikler, og samle kommuner, energiselskaper og statlige og regionale aktører til felles dialog og

informasjonsdeling. Dette vil være av stor betydning for å sikre nødvendig forankring i beslutningsprosesser, og samtidig ivareta behovet for et felles kunnskapsgrunnlag blant aktørene i avveiningen av ulike samfunnsinteresser.

Begrunnelse for framleggelse til bystyret:

Byrådets fullmakter § 6, vedtatt av bystyret 16. desember 2020 i sak 378/20:

Høringsuttalelser i prinsipielle saker som samtidig innebærer politiske avveininger, skal avgis av bystyret.

Saken anses å være prinsipiell og innebære politiske avveininger.

Forretningsutvalget har i møte 14.02.2023 i sak 50/23) fattet følgende vedtak:

Utvalg for miljø og byutvikling innstiller til bystyret som avgir høringssvar til «Høring - NOU 2023: Mer av alt – raskere» på vegne av Bergen kommune.

Byrådet innstiller til bystyret å fatte følgende vedtak:

Bergen kommune avgir høringsuttalelse til *Høring - NOU 2023: 3 Mer av alt - raskere* slik den fremkommer av byrådets forslag.

Dato: 21. mars 2023

Per-Arne Hvidsten Larsen
Fung. byrådsleder

Ingrid Nergaard Fjeldstad
Byråd for klima, miljø og byutvikling

Dokumentet er godkjent elektronisk.

Vedlegg:

Høringsbrev- Høring - NOU 2023: 3 Mer av alt – raskere – se lenke i første avsnitt side 1
Energikommisjonens rapport
Innspill fra Bergen Vann, datert 02.03.2023
Innspill fra Klimaetaten, datert